

ב"ה

שבועות

האם מותר להתפרנס מהתורה

הרמב"ם^[1] פוסק שאסור לרבנים ולתלמידי חכמים לקחת הספקתן מן הצבור, והאריך בגנותם של אלו המתפרנסים מן התורה ועושים אותה קרדום לחפור בה, שמשמשים בכתרה של תורה (בלשון החסידות בחכמתו ורצונו של הקב"ה), והביא על זה הרבה ראיות מהגמרא. אך הבאים אחריי השיגו עליו והביאו כמה ראיות שמותר להתפרנס מן התורה.

והכרעת אדמו"ר הזקן^[2] - ש"לא הזהירו ומנעו מלעשותה קרדום אלא שלא יהיה תחלת לימודו בשביל להיות לו לאומנות להתפרנס בה, שנמצא משתמש בכתר תורה תשמיש של חול, אבל אם למד לשם שמים ואחר כך אין לו במה להתפרנס, אם לא במלמדות או דיינות והוראות, הרי זה משתמש בה לצרכה, שאם לא יהיה לו מה לאכול לא יוכל לעסוק בה כראוי כשהוא מעונה ברעב כו', ואם יכול לעסוק באיזה מלאכה לפרנס את עצמו ומניח מלאכתו מלהתפרנס בה ומתפרנס מלימוד התורה לתלמידים כל שכן שהוא משתמש בה לצרכה בלבד, כי כדי שלא ליבטל מתלמוד תורה הוא מניח מלאכתו שהיה יכול לעסוק בה ולהתפרנס ממנה."

ולכאורה ההיתר על זה יש לבאר בשתי סברות:

(א) החילוק בין לצורכו ולצרכה – שאסור להשתמש בה לעשותה קרדום לחפור בה לצורכו, מה שאין כן כשמניח מלאכתו שהיה יכול להתפרנס ממנה ומתפרנס מהתורה כדי שלא יבטל מתלמוד תורה, הרי זה משתמש בה לצרכה.

(ב) החילוק בין לכתחילה לדיעבד – שלכתחילה בודאי אסור ללמוד כדי להתפרנס, אבל בדיעבד אם למד בהיתר, לשמה, ואחר כך אין לו ברירה כי מוכרח לפרנסה, אז אינו מחויב ללמוד עתה אומנות, כיון שיכול להתפרנס תיכף מהתורה שלמדה בהיתר^[3]. ועל דרך דוגמא כמו שאסור לצאת בספינה או בשיירא סמוך

לשבת כשיגרום לחילול שבת, אבל אם יצא מקודם בהיתר (שלושה ימים קודם השבת), מותר להמשיך ללכת עם הספינה והשיירא, מכיון שיצא בהיתר, ואחר כך הרי פיקוח נפש דוחה שבת^[4], וכן הוא בענין הנזכר לעיל.

ואופן נעלה יותר – שעוסק בתורה בלבד ואף על פי כן אינו מתפרנס ממנה, אלא מלאכתו נעשית על ידי אחרים, כדברי רבי שמעון בן יוחאי בגמרא ברכות^[5]: "אפשר אדם חורש בשעת חרישה וקוצר בשעת קצירה וכו' (כדברי ר' ישמעאל שצריך להיות "ואספת דגנך^[6], הנהג בהן מנהג דרך ארץ") תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר^[7] ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'". ומסיים בגמרא: "הרבה עשו . . . כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידן", היינו, שזוהי דרך רק ליחידי סגולה כמו רבי שמעון בן יוחאי, ועל דרך זה רבי עקיבא (כדאיתא במס' נדרים^[8]), וכיוצא בזה

ונמצא שיש שלושה אופנים בלימוד התורה: (א) כדי להתפרנס ממנה – שזה אסור. (ב) לימוד לשמה, אך אחר כך אם לא יהיה לו במה להתפרנס יתפרנס ממנה – שזה מותר. (ג) לעשות תורתו קבע ומלאכתו נעשית על ידי אחרים בדרך נס – שזוהי הדרך ליחידי סגולה.

קטע משיחת כ"ף מנחם-אב, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'ש"ת ע' 154.

[1] הל' ת"ת פ"ג ה"י. פיה"מ אבות פ"ד מ"ה.

[2] בהל' ת"ת פ"ד הט"ו – והוא מהכס"מ והתשב"ץ כמסומן שם.

[3] ואולי נרמזה סברא זו בלשון אדה"ז שם: שלא יהי' תחלת לימודו כו' אבל אם למד לש"ש ואח"כ כו'.

[4] ראה שו"ע אדה"ז חאו"ח סרמ"ח ס"ה וסי"ג.

[5] לה, ב.

[6] עקב יא, יד.

[7] ישע' סא, ה.

[8] ג, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה